

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. VIII. Quando detur augmentum gratiæ & charitatis, actibus remissis
debitum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

verbis illis: *Quia non in quolibet actu meritorio invenitur illa conditio, per quam ex actu consequitur augmentum habitus.*

129. Objicies secundò cum Durando: Ille solum dignus est accipiendi, qui bene utitur jam acceptis: Sed habens habitum intensum, & remissè operans, non utitur habitu debito modo, quia actus non proportionatur intensiōi habitus: Ergo per tales actus non meretur augmentum charitatis, sed solum per illos, qui excedunt, vel adæquant habitus intensiōem.
130. Respondeo concessà Majori, negandò Minorem: cum enim nullum sit præceptum divinum, aut naturale, operandi secundum totam habitus intensiōem, utens habitu remissè, non indebito, sed debito modo illo utitur, & actum undequaque bonum, id est nullā circumstantiā vitiatum, exercet, etsi non ita bonum, ac si habitu adæquaretur, sicque potest esse dignus præmio augmenti charitatis; non secus ac qui bene operatur, servans Dei præcepta, meretur præmiū, etsi non faciat quod melius est, servans consilia.
131. Objicies tertio: Inter meritum de condigno, & præmiū, debet esse æqualitas: Sed hæc non reperitur inter actū remissum charitatis, & augmentum ejus, cum incrementum habitus actum remissum excedat: Ergo actus remissus charitatis non meretur de condigno augmentum habitus.
132. Respondeo primò, inter meritum de condigno, & præmiū, non requiri æqualitatem mathematicam, sed sufficere proportionalem, ut docet D. Thomas in 3. dist. 18. quæst. 1. art. 2. & 1. dist. 2. quæst. 114. art. 1. & nos in Tractatu de merito declaravimus: hæc autem inter actum charitatis remissum, & ejus augmentum reperitur; nam æqualitas proportionis meriti cum præmio illud excedente subsistit, ut patet in actionibus & passionibus hujus vite, quæ licet citò transeant, & parùm durent, ratione tamen gratiæ & charitatis à qua procedunt, habent proportionem cum gloria & visione beatifica, quæ interminabilis est, & æternitate menaratur, eamque de condigno promerentur, juxta illud Apostoli 2. ad Corinth. 4. *Quod momentaneum est & leve tribulationis nostræ, æternū gloria pondus operatur in nobis.*
133. Respondeo secundò, concessà absolutè Majori, negandò Minorem. Ad ejus probationem dicatur, quod licet incrementum habitus excedat actum remissum, in genere physico, & secundum suam physicam entitatem, non tamen excedit valorem moralem illius, sumptum ex gratia, aliisque capitibus, ex quibus dignitas actus meritori consurgit: sicut penarum acerbitas, in æternum duratura, physice excedit temporaneam delectationem captam ex peccato mortali, non tamen illius gravitatem moralem; & sicut visio beatifica excedit physicam entitatem actus charitatis, non tamen valorem meritorium illius, ut loco citato fusi expendimus.
134. Objicies quartò contra secundam conclusionem: Christus Dominus per actus consequentes illum quem in primo instanti conceptionis elicit, verè meruit, & tamen non meruit aliquid de novo, sed tantum id quod antea meruerat per primum actum, ut docent Theologi in Tractatu de Incarnatione: Ergo similiter poterit salvari verum meritum in actibus charitatis, etiam remissis, quamvis non correspondeat illis novus gradus gloriæ essentialis, sed idem pluribus titulis.
135. Confirmatur: Quando quis per penitentiam

A resurgit à peccato, gratia præcedens, & omnia bona opera meritoria quæ fecerat ante peccatum, verè & propriè reviviscunt per penitentiam, & tamen non datur pro illis novus gradus gratiæ, vel gloriæ essentialis, sed solum datum novo titulo idem gradus gloriæ, qui correspondet penitentiæ, seu contritioni, & charitati per quam resurgit: Ergo similiter, ut salvetur actus charitatis remissus, esse verè & propriè meritorium augmenti gratiæ, charitatis, & gloriæ, non requiritur quod intuitu illorum detur à Deo novus gradus gratiæ, charitatis, & gloriæ, sed sufficit quod idem gradus qui actui intensiōi correspondet, pluribus titulis tribuatur. Consequentia videtur legitima, ex paritate rationis.

B Antecedens verò expresse docetur à D. Thoma 3. p. quæst. 89. art. 3. ad 3. ubi ait: ille qui per penitentiam resurgit in minori charitate, consequetur eundem præmiū essentialē, secundum quantitatem charitatis in qua invenitur: habebit tamen majus gaudium de operibus in prima charitate factis, quam de operibus in secunda fecit, quod pertinet ad præmiū accidentale. Sentiit ergo S. Doctor, quod in tali casu non dabitur novum præmiū essentialē, propter præcedentia opera, per penitentiam vivificata, sed solum accidentale, ita tamen quod idem gradus gloriæ essentialis dabitur novo titulo.

C Ad objectionem, concessio Antecedente, nego consequentiam, & paritatem: nam Christus Dominus per actus sublequentes meruit novo titulo id quod jam per primum actum meruerat, quia quilibet actus illius erat infinite meritorius: unde per plures actus non meruit magis quam per unum; quia infinito, quæ ratione infinitum est, nulla potest fieri additio: hæc autem ratio non habet locum in meritis nostris, quæ finita sunt: unde non est simile.

D Ad confirmationem dicendum, quod argumentum illud tangit celeberrimam difficultatem, de qua disputant Theologi in Tractatu de penitentia, qualiter scilicet bona opera facta in gratia & charitate, & per peccatum sublequentis mortificatione, per penitentiam reviviscant: unde non est præsentis instituti illam hic resolvere, & mentem D. Thomæ, quæ hac in parte paulo videretur obscurior, indagare: sed de hoc in dicto Tractatu de penitentia ex professo agendum erit.

ARTICULUS VIII.

Quando detur augmentum gratiæ & charitatis, actibus remissis debitum?

E Hæc est difficilior pars hujus celeberrime controverſiæ, quam in fine art. 6. proposuimus: licet enim omnes ferè Theologi, paucis exceptis, quos articulo præcedenti impugnavimus, fateantur actus remissos mereri augmentum gratiæ & charitatis, sicut & vitam æternam, in explicando tamen tempore, quo gratiæ & charitatis augmentum, actibus remissis debitum à Deo conferitur, valde inter se divisi sunt: quidam enim attendentes ad solam rationem meriti de condigno, asserunt tale augmentum dari statimque elicitor actus meritorius, sive intensus, sive remissus. Ita præter Nominales docent Suarez, Vazquez, Zúñel, & alii, qui existimant ad augmentum gratiæ non requiri dispositionem physicam, sed sufficere moralem

& meritoriam. Thomistæ verò, qui oppositum A
sentiant, & qui utramque dispositionem ad aug-
mentum gratiæ & charitatis cum S. Doctore re-
quirunt, considerantes non solum rationem
meriti, sed etiam rationem dispositionis, quā
subiectum debet proportionari formæ recipiē-
dæ, negant statim dari augmentum gratiæ &
charitatis quod debetur actibus remissis, & di-
cunt illud differri quoad usq; subiectum fuerit
sufficienter dispositum, ut expresse docet S.
Thomas, locis infra referendis. Sed adhuc re-
stat difficultas, & controversia inter illos, an
homo per actus æquales vel intensiores habitu,
quos elicit in hac vita, sufficienter ad ejus aug-
mentum disponatur, vel solum in ingressu glo-
riæ, seu in primo instanti visionis beatificæ, in
quo elicitur actum charitatis, ad minus tantæ
intensionis, quantæ fuit meritum actuum remis-
sorum. Pro resolutione hujus difficultatis.
Notandum est ex S. Thoma 3. p. quæst. 7. art.
11. quod gratia potest dupliciter considerari:
primò in esse habitus & qualitatis, secundum
physicam realitatem quam habet: secundò in
esse gratiæ, quatenus videlicet iustus per illam
acceptatur ad gloriam medijs bonis operibus
meritorijs. Similiter etiam charitas potest con-
siderari in esse habitus & qualitatis: vel secun-
dum rationem propriam charitatis, id est ami-
citiæ erga Deum. Hoc promissio, sit

§. I.

Tribus conclusionibus difficultas resolvitur.

Dico primò: Gratia in esse gratiæ, & simili-
ter charitas in esse charitatis, statim augmen-
tatur per actus etiam remissos. Ita docent Alva-
rez, Nugno, Marcus à Serra, Joannes à S. Thoma,
& alij ex nostris Thomistis, sequiturq; ma-
nifestè ex dictis articulo precedenti: cum enim
iustus per actus remissos charitatis de condigno
mereatur augmentum gratiæ, charitatis, & glo-
riæ, ut ibidem ostendimus, mox ut actum re-
missum charitatis elicit, acquirit jus ad novum
gradum gratiæ, charitatis, & gloriæ, & à Deo
tunc acceptatur ad illum: Ergo per talem actum
statim augetur gratia in esse gratiæ. Consequen-
tia patet: nam ut notabili precedenti declara-
vimus, gratiam augeri in esse gratiæ, nihil aliud
est, quàm illam novum jus acquirere ad glo-
riam, & solum ratione illius ad majus præmium
à Deo acceptari, seu destinari.

Dico secundò, gratia & charitas, in esse habi-
tus & qualitatis, non augentur statim per actus
habitu remissiores.

Hæc conclusio docetur expresse à D. Thoma
ratijs in locis, præsertim 1.2. quæst. 114. art. 8.
ad 3. ubi sic ait: *Quilibet actu meritorio meretur
homo augmentum gratiæ, sicut & gratia consumma-
tionem, quæ est vita æterna. Sed sicut vita æterna non
statim redditur, sed suo tempore, ita nec gratia statim
augetur, sed suo tempore, cum scilicet aliquis sufficien-
ter fuerit dispositus ad gratiæ augmentum.* Quæ ver-
ba D. Thomæ de actibus remissis procedunt, ut
patet ex augmento quod sibi objicit: Ergo cen-
ter augmentum gratiæ & charitatis, actibus re-
missis debitum, non conferri statim, saltem in
esse habitus & qualitatis, nec per actus remissos
gratiæ & charitatem statim augeri. Unde hæc
quæst. 14. art. 6. ad 1. *Quilibet (inquit) actus cha-
ritatis meretur vitam æternam, non quidem statim
exhibendam, sed suo tempore. Similiter etiam qui-*

liber actus charitatis meretur charitatis augmentum,
non tamen statim augetur, sed quando aliquis conatur
ad huiusmodi augmentum.

Respondet Zumel 1.2. qu. 114. art. 8. D. Tho-
mam solum negare, actibus charitatis remissis
augeri statim gratiam & charitatem, dispositi-
vè, & connaturaliter, non tamen excludere,
quin statim illis actibus meritorie augeantur.

Sed contra primò: Propositio D. Thomæ ne-
gativa est, & consequenter omnem modum aug-
menti charitatis & gratiæ, statim collati, ex-
cludit. Secundo, Duo asserit S. Doctor: pri-
mum est augmentum gratiæ, actibus remissis
debitum, non statim dari: secundum est, dari
suo tempore, cum scilicet aliquis fuerit sufficien-
ter dispositus: Sed hoc secundum esset fal-
sum, si statim tale augmentum daretur titulo
meriti, alioquin dicendum esset actibus remissis
duplex dari augmentum, unum titulo meriti, &
aliud titulo congruæ dispositionis; quod ab-
surdissimum est, sic enim actus remissi essent
melioris conditionis, quàm intensi, cum istis
unum tantum augmentum respondeat: Ergo
illa interpretatio non est legitima, nec ad men-
tem S. Thomæ.

Potest insuper suaderi conclusio ratione fun-
damentali, quàm idem S. Doctor loco secundo
citato in corpore articuli insinuat. Solus ille
actus auget statim gratiam & charitatem, in esse
physico qualitatis, in quo reperitur ratio meriti,
& ratio proportionatæ dispositionis ad augmen-
tum recipiendum: Sed actus remissi, etiam ha-
beant rationem meriti, non habent tamen ra-
tionem proportionatæ dispositionis ad augmen-
tum recipiendum: Ergo non augent statim
gratiam & charitatem in esse physico qualitatis.
Major probatur, Gratia habitualis in prima sui
infusione datur dependenter à dispositionibus,
& juxta earum proportionem, ut docet D. Thoma
1.2. qu. 112. art. 2. constatq; tum ex Tri-
dentino sess. 6. cap. 7. dicente: *Iustitiam in nobis reci-
pientes, unusquisque secundum propriam mensuram, dispo-
sitionem: tum ex Hieronymo in illud ad Ephel. 4.
Vnicuique autem secundum propriam mensuram, ubi
sic ait: Gratia juxta mensuram credentibus datur,
&c. juxta mensuram vasculorum Deus infundit li-
quorem, tantum muneris largiens, quantum potest ille
cui donatur accipere.* Ergo etiam augmentum gra-
tiæ, & charitatis, non solum meritorie, sed et-
iam dispositivè dependet à nostris actibus; per
easdem enim causas per quas fiunt habitus, etiā
augentur, & consequenter solum per illos actus
augebuntur gratia & charitas, in quibus præter
rationem meriti invenitur ratio proportionatæ
dispositionis ad illarum augmentum. Unde li-
cet Deus possit absq; nostra dispositione augere,
& majorem ac intensiorem reddere in nobis
gratiam & charitatem, hoc tamen non erit pro-
priè augmentum: sicut teste D. Thomæ 1.
de celo lect. 7. non est propriè augmentum in
elementis, quando per juxtapositionem absq;
eorum actione augentur, sed solum in animalibus,
& plantis, quorum augmento idem S. Do-
ctor hic quæstione 24. articulo 6. in corp. simile
esse dicit augmentum spirituale charitatis:
idedq; sicut augmentum viventium non fit,
nisi per actum potentie vegetativæ & augmenta-
tivæ, physicè concurrentem ad illud; ita aug-
mentum charitatis non fit nisi per actum chari-
tatis, physicè ad illud disponentem & concu-
rentem.

145. Minor verò, quæ asserta actus remissos charitatis non habere rationem proportionatæ dispositionis ad ipsius augmentum, manifesta videtur: nam ut communiter docent Theologi cum S. Thoma 1. 2. quæst. 52. art. 3. actus naturales remissi non disponunt sufficienter ad augmentum habitus acquisiti: Ergo cum author gratiæ in supernaturalibus ad instar naturalium agentium incedat, & in supernaturalibus, quantum fieri potest, juxta modum naturalium procedendum sit, actus supernaturales remissi non sunt dispositiones sufficientes ad augmentum habitus supernaturalis.
144. Respondetis negando consequentiam: quia habitus acquisiti dependent à nostris actibus in genere causæ efficientis physiciæ, quæ non agit ultra propriam intentionem: habitus autem infusi non efficiuntur, nec augentur physice nostris actibus, sed tantum moraliter: & ideo possunt augeri per actus supernaturales remissos.
145. Sed contra primò: Et si actus fidei non causet efficienter physice fidei habitum, nec augmentum ejus, tamen solus actus, habitu præexistente intensior, ad augmentum fidei sufficienter disponit in homine peccatore: Ergo quamvis charitas nec causetur, nec augeatur efficienter physice nostris actibus, solus tamen actus præexistente habitu intensior, erit sufficiens dispositio ad ejus augmentum.
146. Contra secundò: Quamvis gratia in prima sui infusione non efficiatur physice nostris actibus, infunditur tamen juxta mensuram & intensiorem illorū, eodem modo quo habitus acquisiti juxta suorum actuum intensiorem causantur, & idem est de charitate dicendum: Ergo cum eadem sit ratio augmenti habitus, & productionis illius, eo quod augmentum sit veluti continuata ipsius rei productio, gratia & charitas juxta suorum actuum intensiorem augentur, et si per actus nostros efficienter physice non augentur.
147. Dices, esse discrimen inter primam gratiæ infusionem, & ipsius augmentum: nam respectu gratiæ, quatenus primò infusa, actus nostri non comparantur ut merita, sed tantum ut dispositiones; & ideo infunditur juxta illorum intensiorem: respectu verò augmenti obtinent rationem meriti; & ideo, licet non sint proportionatæ dispositiones, statim consequuntur augmentum.
148. Sed contra primò: Forma quæ ex natura rei petit fieri in subiecto disposito, etiam in sui augmento præviā petit dispositionem; cum augmentum formæ, & prima ejus productio, ejusdem sint rationis, ut supra dicebamus, & per easdem causas aliquid augeatur & fiat: Sed gratia quoad suum fieri, & primum sui esse, petit ex natura prævias dispositiones, ut in Tractatu de Gratia ostensum est: Ergo etiam in sui augmento prævias dispositiones exposcit; & consequenter, quamvis actus nostri sint meritorij augmenti gratiæ, illud tamen augmentum non infundetur à Deo, nisi prævia dispositio illi proportionata præcedat.
149. Contra secundò: Juxta Suarezem, & alios Recentiores, actus contritionis, & charitatis, quibus ad primam gratiam justificantem disponimur, eam de congruo promerentur & tamen quamvis in ratione meriti crescant, nisi etiam in ratione dispositionis intensivè augeantur, non nisi æqualem gratiam inducunt: v.g. si actus charitatis sit tantum intensus ut duo, quamvis in valore meritorio ex alijs capitibus crescat,
- A non disponet nisi ad gratiam ut duo: Ergo quamvis actus nostri, respectu augmenti gratiæ, obtineant rationem meriti; quia tamen similiter habent rationem dispositionis, præparatis animam ad illud recipiendum, illud non consequentur de facto, donec sufficienter ad illud disponant, seu nisi sint proportionatæ dispositiones respectu illius.
- Dico tertio: Augmentum gratiæ & charitatis, actibus remissis debitum, non datur in hac vita, quando homo æqualem, vel intensiorem actum charitatis elicit, sed differtur usque ad ingressum gloriæ, seu usque ad primum instans glorificationis, in quo homo prorumpit in actum ferventissimum charitatis, qui non habet rationem meriti, sed tantum dispositionis ad recipiendum augmentum debitum actibus remissis, in via elicitis. Ita docent Thomistæ super citati, quibus subscribit illustrissimus Dominus de Marinis, ubi supra cap. 4.
- Prima pars probatur: Tunc homo recipit augmentum gratiæ, actibus remissis debitum, quando sufficienter ad illud recipiendum disponitur, ut docet D. Thomas locis supra adductis: sed actus habitui præexistenti æqualis non disponit sufficienter ad augmentum ejus: Ergo non recipit homo augmentum actibus remissis debitum, quando elicit actum charitatis, æqualem habitui præexistenti. Major patet ex supra dictis, Minor probatur ex D. Thoma hic art. 6. in corp. ubi ait: *Habilitate crescente, homo prorumpit in actum ferventiorē dilectionis, quousque consistit ad charitatis profectum, & tunc charitas augeatur in actu.* Ergo sentit D. Thomas, solum actum intensiorem habitu esse sufficientem dispositionem ad augmentum habitus recipiendum.
- Nec obstat quod idem S. Doctor in 1. dist. 17. quæst. 2. art. 3. videatur docere oppositum, his verbis: *Quando actus charitatis procedit ex tota virtute habentis, & quantum ad virtutē naturā, & quantum ad virtutē habitus infusi, tunc unus actus sufficit, & meretur augmentum charitatis, ut statim fiat.* Non obstat, inquam, cum enim S. Doctor asserit hominem disponi ad augmentum habitus recipiendum, per actum procedentē ex tota virtute habitus infusi, & ex tota virtute naturæ, loquitur de natura elevata per auxilium transiens, ex quo simul cum habitu componitur causa ad æquata actus intensioris habitui. Unde ex verbis illis, D. Thomæ non colligitur, actum ad æquantem habitum ad illius augmentum statim recipiendum disponere. Et ratio etiam id suadet: nam actus æquales non augent habitum naturalem & acquisitum, ut docent nostri Thomistæ 1. 2. quæst. 52. art. 3. Ergo cum de supernaturalibus (ut supra dicebamus) juxta modum naturalium, quantum fieri potest, philosophandum sit, etiam actus supernaturales, habitui infuso & supernaturali æquales, non disponunt sufficienter ad augmentum ejus statim recipiendum.
- Secunda verò pars conclusionis, quæ assertit augmentum actibus remissis debitum, non dari, quando iustus in hac vita actum ferventiorē charitatis elicit, breviter suadet. Quando iustus in hac vita intensiorem actum charitatis prorumpit, se disponit quidem per talem actum ad augmentum gratiæ & charitatis recipiendum, & de facto ipsum recipit, sed tunc tale augmentum datur solum pro ipso actu ferventiori, & ad æquata ipsi correspondet, eodem planè modo, ac si nullus præcessisset actus remissus: Ergo tunc

tunc non tribuitur augmentum actibus remissis debitum, sed illud tantum quod actui intensiori debetur.

Respondent aliqui, quod licet actus intensior charitatis, ratione sui disponat solum ad augmentum sibi correspondens, & proportionatum, in virtute tamen actuum remissorum precedentium, disponat ad recipiendos aliquos gradus gratiæ & charitatis, actibus remissis debitos: unde dicunt, quando ponitur actus intensior, non solum conferri augmentum illi debitum, & correspondens, sed insuper dari gradus aliquos gratiæ & charitatis, actibus remissis debitos; v.g. si actus charitatis habitum præexistente duobus gradibus superet, quando ille elicitur, quatuor gradus gratiæ & charitatis conferuntur, duo præfati dispositione, & duo propter actus remissos præcedentes; alij verò gradus, actibus remissis debiti, in ingressu gloriæ conferuntur.

Sed contra primò: Vel actus intensior ad illos gradus charitatis disponit in virtute precedentium actuum remissorum, transitive, vel intransitive? Non primò: ad hoc enim necessarium erat, quod ex actibus precedentibus aliquid à se distinctum recipere, ratione cuius virtuosior, & potentior in ratione dispositionis redderetur; nihil autem actus intensior à precedentibus actibus remissis recipi. Nec etiam secundum: tunc enim aliquid agit vel disponit in virtute alterius intransitive, quando seipso est virtus illi subordinata, sicut calor est virtus subordinata igni: actus autem intensior non est seipso virtus precedentium actuum remissorum: Ergo in nullo vero sensu disponit in virtute precedentium actuum remissorum ad duos gradus actibus remissis correspondentes.

Contra secundò: Si actus intensior disponat in virtute actuum remissorum precedentium, debet disponere ad totum augmentum actibus remissis debitum, non verò solum ad aliquos gradus gratiæ & charitatis illis debitos; v.g. si præcesserint viginti actus remissi charitatis, & actus sequens sit intensus ut decem, debet disponere ad triginta gradus gratiæ & charitatis: Sed hoc ab illis Authoribus non admittitur: Ergo non loquuntur consequenter ad sua principia. Sequela Majoris patet: causalitas enim alicui competens non ratione sui, sed ratione alterius, debet illi proportionari, seu commensurari; nam accidens v.g. quia agit in virtute substantiæ, producit substantiam: Ergo si actus intensior ad augmentum charitatis disponat in virtute actuum remissorum precedentium, debet in virtute illorum disponere ad totum augmentum illis debitum, quamvis ratione sui non possit nisi ad suæ intensiōis gradus disponere.

Tertia deniq; pars, quæ asserit augmentum actibus remissis debitum, usq; ad ingressum gloriæ, seu primum instans glorificationis differri, sequitur ex dictis in precedentibus: cum enim actus remissi charitatis mereantur de condigno augmentum gratiæ & charitatis, ut articulo præcedenti ostendimus, & meritum de condigno nunquam frustratur suo præmio; si homo augmentum illud gratiæ & charitatis non recipit in hac vita, quando æqualem habitui, vel illo intensiorem actum charitatis elicit, ut jam ostendimus, superest solum ut illud recipiat in altera vita, & in ingressu gloriæ, seu in primo instanti glorificationis. Unde D. Thomas 1. 2. qu. 114. art. 8. ad 3. de actibus remissis loquens, ait: Quo-

A libet actu meritorio meretur homo augmentum gratiæ, sicut & gratia consummationem, quæ est vita æterna. Ergo sicut actibus remissis non meretur gratiæ consummationem, seu gloriam, statim, aut in hac vita conferendam, sed in alia vita, in qua erit dispositus per lumen gloriæ ad videntiam Dei essentiam; ita nec meretur gratiæ & charitatis augmentum, statim, ut in hac vita tribuendum, sed in alia vita, & in ingressu gloriæ, seu in primo glorificationis instanti: tunc enim anima eliciet actum charitatis, ad minus tantæ intensiōis, quantæ fuit meritum actuum remissorum viæ, & in illo actu sufficienter disponetur ad gratiæ & charitatis augmentum, quod meruerat in via per actus remissos; talique actui (non quidem ut merito, cum non sit actus viatoris) sed ut physice dispositioni, respondebit augmentum gratiæ & charitatis, quod in eodem instanti habebit; sicut habetur forma in eodem instanti, in quo est ultima dispositio ad illam.

Neq; hoc voluntarie, & absq; fundamento dicitur, ut perperam nobis aliqui obijciunt: nam ut art. 6. dicebamus, charitas beatorum non manet in eodem statu intensiōis, in quo fuit in ultimo instanti viæ, sed maximum incrementum accipit, cum primum homo fit beatus; quod nō erit absq; dispositione physica intensioris actus dilectionis Dei, qui proinde tunc animam præparare & disponere potest ad recipiendum totum augmentum, actibus remissis, in via elicitis, debitum. Unde D. Thomas in supplem. qu. 93. art. 3. mansiones distinguunt in celo, secundum charitatem patriæ, quæ quantum in aliquo erit perfectior, tantum reddet eum capaciorem divine charitatis, secundum cuius augmentum augebitur perfectio divine visionis. Quibus verbis aperte declarat, actum charitatis patriæ se habere ut principium proximum, animam disponens ut sit capax charitatis divine, ejusq; augmentum recipiat, quod in hac vita, defectu dispositionis physice, eam ultimo ad illud recipiendum præparantis, infusum non fuerat.

Addo quod altera vita est tempus recipiendi præmium adæquatum, quod homo meruit per actus præcedentes in via: Ergo præmium quod non confertur in hoc seculo, debet conferri in alio.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò contra primam & secundam conclusionem: Repugnat gratiam augeri in esse gratiæ, & non augeri in esse qualitatis: Ergo duæ primæ conclusiones inter se pugnant. Consequentia patet: nam in prima diximus, per actus remissos gratiam statim augeri in esse gratiæ; & in secunda asseruimus eam non augeri tunc in esse habitus & qualitatis. Antecedens verò probatur: Gratiam augeri in esse gratiæ, est eam augeri in ratione juris & acceptionis ad gloriam: Sed repugnat eam in ista ratione augeri, nisi etiam in ratione habitus & qualitatis augeatur. Ergo repugnat gratiam augeri in esse gratiæ, & non augeri in esse qualitatis. Major patet: Minor probatur. Dare jus ad gloriam, non est denominatio extrinseca in gratia, sed prædicatum intrinsecum, quod consequitur ad physicam ejus entitatem: Ergo repugnat gratiam, ut dantem jus ad gloriam, augeri, nisi etiam physice, & in ratione habitus & qualitatis augeatur.

Confir-

160. Confirmatur primò: Quia cognoscibilitas sequitur immaterialitatem, repugnat augeri entis cognoscibilitatem, non autem illius immaterialitatem: Sed jus & acceptatio ad gloriam, à gratia habituali proveniens, consequitur ad ejus physicam entitatem. Ergo repugnat illam, ut dantem jus ad gloriam, augeri, nisi etiam physica ejus entitas augeatur.

161. Confirmatur secundò: Non potest augeri ratio specifica, nisi etiam ratio generica augeatur, v. g. si intenditur albedo, debet etiam intendi color: Sed ratio habitus & qualitatis est generica ad rationem gratiæ, ut patet: Ergo illa non potest augeri in esse gratiæ, nisi statim in esse habitus & charitatis augeatur.

162. Confirmatur tertio: Si per actus remissos statim augeatur gratia in esse gratiæ, & tamen non augeatur in esse habitus & qualitatis, nisi in ingressu gloriæ, seu in primo glorificationis instanti, ut in tertia conclusione asseruimus, sequitur quod in hac vita nunquam salvetur æqualitas inter gratiam in esse gratiæ, & in esse habitus & qualitatis, postquam homo justus aliquos actus remissos charitatis elicit: Sed hoc videtur absurdum: Ergo & illud.

163. Ad objectionem respondeo, negando Antecedens. Ad cujus probationem, distinguo Majorem: Gratiam augeri in esse gratiæ, est eam augeri in ratione juris physici ad gloriam, ut hereditatem, nego Majorem: est eam augeri in ratione juris moralis ad gloriam, ut præmium & coronam, concedo Majorem: & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam.

Explicatur solutio: Quando dicimus per actus remissos gratiam in esse gratiæ statim augeri, non intendimus illam per tales actus augeri in esse gratiæ intrinsecè, seu acquirere majus jus intrinsecum ad majorem gloriam ut hereditatè; cum tale jus sit filiationis divinæ, non datur nisi aucta formæ intrinsecæ, dante & constituyente rationem filij: sed tantum volumus per illos actus meritorios dari jus morale & meritorium ad majorem gloriam recipiendam, mediatè, id est mediante actu intensiori, qui in primo instanti glorificationis elicitur, & disponit physicè ad recipiendum augmentum gratiæ & gloriæ, actibus remissis in via elicitis debitum, ut in tertia conclusione declaravimus.

164. Ex quo patet solutio ad primam confirmationem: concessa enim Majori, Minor distinguenda est: Jus physicum & intrinsecum ad gloriam ut hereditatem consequitur ad physicam gratiæ entitatem, concedo Minorem: Jus morale & extrinsecum ad gloriam, ut præmium & coronam, sequitur ad physicam gratiæ entitatem, nego Minorem; istud enim jus sequitur immediatè ad actus meritorios de condigno vitæ æternæ, quales sunt actus remissi charitatis, ut articulo præcedenti ostendimus: unde licet parvum, cum gratia baptismali decedentibus, detur gloria per modum hereditatis, non tamen per modum præmij & coronæ, quia nulla habent propria merita.

165. Ad secundam, concessa Majori, distinguo Minorem: Ratio habitus & qualitatis est generica ad rationem gratiæ, physicè spectatæ, concedo Minorem: consideratæ esse moris, nego Minorem. Similiter distinguo Consequentiam: Ergo illa non potest augeri in esse gratiæ, nisi statim in esse habitus & qualitatis augeatur, in esse gratiæ physicè spectatæ, concedo: in esse gratiæ mo-

raliter consideratæ, nego. Gratia igitur in esse gratiæ consideratur dupliciter: primò in esse physico, secundum quod est ultima differentia contrahens habitum ad talem speciem: secundò in esse morali, quatenus mediantibus operibus meritorijs, per illam acceptatur homo ad gloriam ut coronam. Unde dicimus, quod quando gratia secundum propriam rationem specificam gratiæ augeatur in esse physico, etiam augeri in ratione habitus; non tamen necessarium est, quod augeatur gratia in esse habitus, quando augeatur in esse gratiæ, in genere morali. Est exemplum in habituali gratia Christi, quæ quidem in esse physico finita est, etiam secundum differentiam specificam gratiæ, ut 3. p. quæ 7. art. 11. docent communiter Theologi cum S. Thoma, tamen secundum moralem dignitatè, inquantum nempe est principium infiniti meriti, & satisfactionis infinitæ, est in genere gratiæ infinita, ratione suppositi operantis, ut ibidem docet S. Doctor.

Ad tertiã confirmationem dico, nullum esse inconveniens, quod in via non semper salvetur æqualitas & proportio inter quantitatem gratiæ in esse habitus, & quantitatem ejusdem in esse gratiæ, seu meriti; sed sufficere quod servetur in patria, ubi etiam servabitur æqualitas inter quantitatem gratiæ, & quantitatem gloriæ; nam in patria omnia consummata erunt & perfecta. Imò in Christo non salvatur, nec salvari potest talis æqualitas & proportio; cum repugnet gratiam Christi in esse habitus & qualitatis esse infinitam, licet per illam meruerit præmium infinitum, saltem in esse moris, seu infiniti valoris & pretij, de quo Tractatu de Incarnatione, quando de gratia Christi differemus.

Obijcies secundò contra secundam conclusionem. Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 16. & can. 24. docet justificatos de die in diem per bona opera, subindeque per actus remissos charitatis, crescere in accepta justitia, & magis justificari, ac sanctiores fieri: Ergo censet per actus remissos charitatis, gratiam in esse physico qualitatis statim augeri.

Sed negatur consequentia: ut enim justi censentur per actus etiam remissos de die in diem crescere in accepta justitia, & magis justificari, ac sanctiores fieri, non oportet gratiam & charitatem in illis physicè actu augeri, majoremque fieri secundum intensionem, sed sufficit illam fieri majorem moraliter & jus ad majorem gloriam & charitatem, suo tempore conferendam, acquirere: sicut peccatores per actus remissos vitiorum dicuntur crescere in injustitia, & peiores fieri, licet per tales actus nihil reale physicum in ipsis producat; habitus enim vitiosus, sicut & virtutes acquisite, physicè non extenduntur, nec augentur per actus remissos, sed solum per actus habitu intensiores, ut communiter docent Theologi.

Obijcies tertio: Id quod cadit sub merito de condigno, confertur infallibiliter: Sed actus remissi merentur de condigno augmentum gratiæ & charitatis, ut statim conferendum: Ergo tale augmentum statim confertur. Major patet Minor probatur. Actus remissi adæquant suo valore augmentum gratiæ & charitatis, prout conferendum statim; cum in illo statim dando non sit major æstimabilitas, quàm in illo secundum se sumpto: Ergo de condigno merentur tale augmentum, prout statim conferendum.

Confirmatur

Confirmatur: Actus intensus ut sex, elicitus ab habente charitatem ut octo, maioris est dignitatis actus intensus ut quatuor, elicitus ab habente charitatem ut duo: Sed iste secundus actus meretur augmentum gratiæ & charitatis, ut statim conferendum: Ergo & primus.

Confirmatur amplius: Actus intensus ut sex habet, quantum est de se, ut sit meritorius de condigno augmenti gratiæ & charitatis ut statim conferendi: Sed hanc vim non amittit ex eo quod in subiecto intensior redderetur ob maiorem peioris conditionis redderetur ob maiorem sanctitatem subiecti, ut articulo præcedenti contra Bannem arguebamus: Ergo etiam in subiecto, in quo major gratia præcedit, & quod habet charitatem ut octo, meretur augmentum gratiæ & charitatis, ut statim conferendum.

Ad objectionem, concessa Majori, neganda est Minor. Ad cuius probationem, nego Antecedens: actus enim charitatis non adæquant suo valore præmium, nisi connaturaliter conferendum augmentum verò gratiæ & charitatis non datur connaturaliter, nisi proportionata dispositio præcedat, qualem dispositionem non esse actum remissum, vel aequalem, sed solum actum habitum intensiorem, supra ostendimus; & ideo actus remissi charitatis cum tali augmento ut statim conferendo non adæquantur moraliter. Unde

Ad primam confirmationem dicatur, ex eo quod actus intensus ut sex, elicitus ab habente charitatem ut octo, maioris sit dignitatis actus intensus ut quatuor, elicitus ab habente charitatem ut duo, solum colligitalem actum esse maiorem augmenti gratiæ & charitatis meritorium, non tamen augmenti ut statim conferendi, propter rationem jam dictam.

Ad secundam verò, concessa Majori nego Minorem: si enim actus charitatis ut sex eliciatur à subiecto, habente charitatem habitualement in ipsa ut octo, per accidens non erit meritorius de condigno augmenti gratiæ & charitatis, statim conferendi: hoc tamen non provenit ex eo quod ratione maioris dignitatis subiecti peioris conditionis fiat quantum ad dignitatem; sed ex eo quod augmentum statim conferendum alterius sit rationis & conditionis, & præter meri-

tum proportionatam dispositionem in subiecto requirat, ut jam diximus.

Objicies quartò contra tertiam conclusionem: Si actus ferventissimus charitatis, quem homo in primo instanti glorificationis elicit, disponeret ad augmentum gratiæ & charitatis, actibus remissis in via elicitis debitum, disponeret etiam consequenter ad augmentum luminis gloriæ, tali gratiæ & charitati correspondens: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris patet: Minor probatur. Actus charitatis quem homo in primo instanti glorificationis elicit, non procedit à fide quæ in patria non remanet, nec per eam regulatur, sed per visionem beatam: Ergo prius intelligitur lumen gloriæ, seu visio beatifica in subiecto, quam talis actus charitatis in voluntate: & aliunde visio illa semel data non potest amplius augeri: Ergo cum nihil disponat ad formam quam præsupponit in subiecto, & à qua dependet & profluit, talis actus charitatis ad augmentum luminis gloriæ disponere nequit.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem. Ad cuius probationem, concessa Antecedente, nego Consequentiam: licet enim actus ille charitatis, quem homo in primo instanti glorificationis elicit, & per quem ad recipiendum augmentum gratiæ & charitatis, actibus remissis in via elicitis debitum, physicè se disponit, procedat à visione beata, & per ipsam regulatur; hoc tamen non obstat quin possit eam in genere causæ dispositivæ præcedere, subindeque ad augmentum luminis gloriæ physicè animam disponere: sicut quælibet dispositio ultima præcedit formam in genere causæ dispositivæ, & ab illa procedit, ac in genere causæ efficientis dependet: Calor enim, qui est dispositio ad formam ignis, est effectus profluens à forma ignis, inquit S. Thomas 3. p. quæst. 7. art. 13. ad 2. & organizatio corporis est dispositio ad receptionem animæ, & tamen corpus non habet esse organicum, nisi ab anima, ut docet idem S. Doctor 1. p. quæst. 76. art. 4. ad 1. Eandem doctrinam, ac mutuam causarum dependentiam, & causalitatem, pluribus aliis exemplis in Tractatu de justificatione elucidavimus: unde hic diutius immorari non expedit.

Dis:
art. 8

